



Konya İlindeki Bireylerin Evlilik Kalitesinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi

In Konya Province Examination of Marriage Quality of Individuals In Terms of Socio-Demographic Characteristics

Sema ÇAPRAZ¹ Nurhan ÜNÜSAN²

ÖZET

Amaç: Çalışmada evli çiftlerin evlilik kalitesi alt boyutları olan "şefkat, birliktelik/iletişim, tartışma" düzeyleri belirlenmiş ve bu alt boyutlar ile sosyo-demografik özellikler arasındaki anlamlı farklılaşmanın olup olmadığı incelenerek evlilik kalitesini etkileyen sosyo-demografik özelliklerin açısından incelenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile tasarlanan bu çalışma 437 bireyle yürütülmüştür. Araştırmada katılımcılara "Kişisel Bilgi Formu" ve "Evlilik Kalitesi Ölçeği (EKÖ)" yöneltilmiş ve veriler SPSS programı ile ön ve ileri analizlere tabi tutulmuştur. **Bulgular:** Araştırma grubunun EKÖ toplam puan ortalamasının (3.03 ± 0.999) olduğu ve alt boyut puanlarının tartışma (3.31 ± 0.898), birliktelik/iletişim (2.89 ± 1.055), şefkat (2.86 ± 1.056) olarak sıralandığı belirlenmiştir. Bireylerin evlilik kalitesi şefkat alt boyutu ile "yaş, evlilik türü ve süresi, çocuk sayısı, eşin mesleği ve öğrenimi"; birliktelik/iletişim alt boyutu ile "yaş, hane geliri, evlilik türü ve süresi, çocuk sayısı, eşin öğrenimi, anne-baba aile durumu", tartışma alt boyutu ile "cinsiyet, yaş, evlilik süresi, aile türü, eşin mesleği" değişkenlerinin anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir ($p < 0.05$). Ayrıca katılımcıların "öğrenim durumu, meslek, kaçınıcı evlilik olduğu ve eşin anne-baba aile durumu" değişkenleri ile hiçbir alt boyutta anlamlı farklılaşma bulunmamıştır ($p > 0.05$). **Sonuç:** Araştırmada bireylerin evlilik kalitelerini genel olarak yüksek algıladıkları belirlenmiştir. Evlilik kalitesinin bazı değişkenlerle ilişkisinin olduğu sonucu, bireylerin sosyal ve demografik özelliklerinin evlilik kalite düzeyleri üzerinde belirleyici olduğuna işaret etmektedir. **Anahtar Kelimeler:** Evlilik; Sosyo-demografik özellikler; Şefkat; Birliktelik/iletişim; Tartışma.

ABSTRACT

Objective: In the study, the marital quality sub-dimensions of married couples, which are "compassion, togetherness/communication, discussion" levels, were determined and it was aimed to examine whether there was a significant difference between these sub-dimensions and socio-demographic characteristics and to examine the socio-demographic characteristics affecting the quality of marriage. **Materials and Methods:** This study, which was designed with the screening model, which is one of the quantitative research methods, was carried out with 437 individuals. In the study, the "Personal Information Form" and the "Marriage Quality Scale (MQS)" were directed to the participants and the data were subjected to preliminary and advanced analyzes with the SPSS program. **Results:** It was determined that the research group had a total mean score of EKÖ (3.03 ± 0.999) and sub-dimension scores were ranked as discussion (3.31 ± 0.898), togetherness/communication (2.89 ± 1.055), compassion (2.86 ± 1.056). As a result of the research; marital quality of individuals with compassion sub-dimension "age, type and duration of marriage, number of children, spouse's occupation and education". Marriage quality of individuals with compassion sub-dimension "age, type and duration of marriage, number of children, spouse's profession and education"; There were significant differences between the coexistence/communication sub-dimension and the "age, household income, type and duration of marriage, the number of children, the education of the spouse, the family status of the parents", the argument sub-dimension and the "gender, age, duration of marriage, family type, spouse's occupation" variables. It was determined that they differed in a different way ($p < 0.05$). In addition, no significant difference was found in any sub-dimension with the variables of "educational status, occupation, number of marriages and the spouse's parents' family status" ($p > 0.05$). **Conclusion:** It was determined that individuals generally perceived their marital quality as high. The result that the quality of marriage is related to some variables indicates that the social and demographic characteristics of individuals are determinative on the level of marriage quality. **Keywords:** Marriage, socio-demographic characteristics, compassion; togetherness/communication; discussion

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, KTO Karatay Üniversitesi, Disiplinler Arası Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı, Konya, Turkey, ORCID: 0000-0002-7643-6682

² Prof. Dr., KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Konya, Turkey, ORCID: 0000-0002-7445-6903

Sorumlu Yazar: Sema ÇAPRAZ, KTO Karatay Üniversitesi, Disiplinler Arası Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı, Konya, Turkey, e-mail: smcapraz42@gmail.com



GİRİŞ

Fiziksel ve ruhsal anlamda birçok ihtiyacın karşılandığı ilk kurum olan aile kaliteli bir yaşam için kilit konumdadır (Andrews ve Withey, 1976). Yaşam kalitesi, İnsanların hayatındaki önemli fırsatlardan /imkanlardan zevk alma derecesi ve temel psikolojik gereksinimlerin karşılanma düzeyidir (Özmete, 2010). Ayrıca yakın ilişkiler insanların yaşam kalitelerinde ve gelişimlerinde önemli rol oynamaktadır. Yakın ilişki ağlarından biri olan evlilik önemli bir yapıyı temsil ederken, evlilik ilişkisi bireylerin iyilik durumları üstünde güçlü bir etkiye sahiptir (Blood, 1969; Pateraki ve Roussi, 2013). Evlilik ilişkisi fertlere bedensel ve ruhsal ihtiyaçlarını giderme imkânı tanımaktadır. Bu sebepten ötürü evlilik ilişkinin her çift için duygusallığı, aile içi olaylarla ilgili farkındalığı, karşılıklı çekiciliği, iletişim kabiliyeti ve kişilerarası problemleri çözme yetisi gerektirdiği bilinmelidir (Özgüven, 2000). İhtiyaçların karşılanması sürecinde ikili bir ilişki içerisinde bulunan çiftlerin evliliklerinin sağladığı imkanlar oldukça etkilidir. Eşlerin, şefkati hissedebileceği, kendini güvende hissedebileceği, iletişim kurabileceği, cinsel olarak doyum sağlayabileceği bir evlilik ilişkisi içerisinde olması, evlilik kalitesinin gelişmesine de önemli katkı sağlamaktadır (Fincham ve Beach, 2006; Myers, 2003). Aile içinde çiftler arasındaki iletişim etkinliğinin ve uyumun kısıtlanması durumunda eşler arası paylaşım azalmakta ve bu da evli bireylerin birbirlerine karşı hisleri, sevgileri ve algılarının farklılaşmasına yol açmaktadır. Bu tür kısıtlamalar evlilik kalitesini ve aile işlevselliğini önemli şekilde yaralayabilecek önemli sorunlardır (Glenn, 1998). Evlilikte yaşanan sorunların aşılabilmesi ise hem bireysel hem de toplumsal olarak bir kriz ile karşı karşıya kalma anlamını taşımaktadır (Stack ve Eshleman, 1998). Bu nedenle güçlü ve kaliteli evliliklerin kurulması ve sürdürülmesi hem bireylere hem aile yapısına hem de bir bütün olarak topluma büyük fayda sağlamaktadır.

Evlilik Kalitesi

Kişilerin evlilik ilişkilerinin ne derece iyi olduğuna dair sahip oldukları algıları olarak tanımlanan evlilik kalitesi, insanların yaşam sürelerinin uzamasında, mutlu olmalarında, fiziksel ve mental sağlıklarının korunmasında önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Glenn, 1990). Knapp ve Lott (2010) evlilik kalitesini insanların evliliğe dair öznel değerlemelerinin (doyum ve mutluluğu) ve eşlerin birbirleriyle etkileşimi ve iletişiminin bir ürünü olduğunu ifade ederek, evlilik kalitesinin iletişime ve yoruma dayalı bir kavram olduğuna dikkat çekmektedir. Bu nedenle bazı araştırmacılar evlilik kalitesi kavramı yerine “algılanan evlilik kalitesi” kavramını kullanmayı daha doğru bulmuşlardır (Amato ve Booth, 1995).

Evlilikten duyulan memnuniyet derecesi olarak tanımlanan evlilik kalitesi bireylerin tükenmişlik hissetmemeleri, ruhsal, bedensel ve zihinsel iyi halde olmaları şeklinde ifade edilmektedir (Kulik, 1990). Yani bu kavram genel olarak evlilik süresince evlilik ilişkisinin nasıl olduğu, çiftlerin ilgili konuda neler hissettiği ve bu durumdan ne kadar etkilendiği ile direkt ilişkilidir. Kaliteli bir evliliğin, yüksek uyum, iyi bir iletişim etkinliği, evlilik ilişkisinde doyum ve mutluluk seviyesi ile yakından ilişkili olduğu bildirilmektedir (Spanier, 1979).

Evlilikte kalite kavramı yerine ilişki, uyum, doyum, mutluluk, istikrar, memnuniyet ve bütünlük kavramları çok sık ifade edilse de evlilik kalitesi hepsinin bileşiminden oluşan temel bir kavram olarak kavramsallaşmıştır (Erbek vd., 2005; Spanier, 1979). Hangi kavramla ifade edilirse edilsin evlilik ilişkisi, yalnızca psikoloji, psikiyatri ve sosyoloji disiplinlerinin değil

farklı pek çok bilim alanlarında çalışma yapan araştırmacının ilgi duyduğu bir konudur. Özellikle bu noktada sosyal bilim uzmanları bir evliliğin iyi biçimde nasıl işlevsel olabileceği üzerinde pek çok terim kullanmışlar ve evliliği süreklilik ve kalite olarak iki şekilde değerlendirmişlerdir (Erbek vd., 2005). Amato ve Booth (1995) ise araştırmalarında evlilikte algılanan kaliteyi; “etkileşim, mutluluk, anlaşmazlık, problemler, istikrarsızlık” şeklinde beş faktör altında incelemiştir. Birtakım araştırmalarda ise evlilik kalitesi şefkat, iletişim, birliktelik ve tartışma boyutlarıyla açıklanmıştır (Hahlweg vd., 1984). Son yıllarda yapılan oldukça güncel olan başka bir araştırmada ise; evlilik kalitesi “uyum, bıkkınlık, destek, sevgi ve çatışma” faktörleriyle boyutlandırılmıştır (Gürel ve Çopur, 2020).

Evlilik kalitesinde genel yargı bireylerin evlilik ilişkilerini nasıl algıladıkları, evliliklerini nasıl hissettikleri ve bu konuda neler düşündükleri olarak bilinse de araştırmalar eşler arasında var olan birliktelik, iletişim etkinliği ve çatışma durumlarının da irdelenmesinin gerekliliğine işaret etmektedir (Johnson vd.,1992).

Evlilik Kalitesinin Ölçülmesi

Evlilik kalitesinin kavramsallaştırılması ve ölçülmesinde araştırmacılar farklı bakış açılarından faydalanarak kendilerine dayanak noktaları üretmişlerdir. Evlilik uyumu bakış açısı, evrensel bakış açısı ve çok boyutlu bakış açısı bunlardan bazılarıdır (Kurt, 2018).

İlgili literatür incelendiğinde araştırmalar evlilik kalitesinin evlilik kalitesi ölçeği ile doğrudan ölçülebileceğine işaret etmektedir. Geçmiş yıllarda evlilik kalitesi ölçümünde araştırmaların bazılarının evlilik uyumunu (Fışiloğlu ve Demir, 2000; Civan, 2011; Kapucu, 2014) bazılarının evlilik yaşantısını (Kodan, 2013; Tezer, 1996), bazılarının da evlilik doyumunu (Çelik ve İnanç, 2009) temel aldığı ve buradan hareket ederek kaliteyi değerlendirdiği gözlenmektedir. Evlilik kalitesinin bu kavramları içine alan çatı bir kavram olması (Spanier, 1979), bu tür karışıklıkların ve genel bir bakış açısının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ancak son yıllarda evlilik kalitesinin ölçümünde özel bir ölçek geliştirme çabaları artmış, Evlilik kalitesi ölçeklerinin Türkçe versiyonları hazırlanmış (Kurt, 2018) ve güncel evlilik kalitesi ölçekleri geliştirilmeye başlanmıştır (Gürel ve Çopur, 2020). Bu ölçekler sayesinde evlilik ilişkisi kalite kavramıyla farklı bir betimlemeye tabi olmuş ve evlilikle ilgili daha sağlıklı ve kapsamlı sonuçların ulaşılmaya kapı aralanmıştır.

Evlilik Kalitesi ve Sosyo-Demografik Özellikler

Küreselleşen dünya, teknolojik ve bilişsel yeniliklerle birlikte değişen hayat koşulları, mesleki farklılıklar, evlenme şekillerindeki farklılaşmalar her kültürde ve toplumda evlilik ilişkilerinin değişmesine ve aile yaşam kalitesinde köklü yenilikler meydana getirdiği açıktır. Bütün bu değişimler göz önüne alındığında insan hayatında bu derece önemli olan evlilik kalitesi kavramı, evlilik konusunda araştırma yapan bilim adamlarının dikkatini çekmiş ve onları bu konuda araştırma yapmaya teşvik etmiştir (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Bu noktada değişimlere olan duyarlılığı sebebiyle evlilik ilişkilerinin ve bireylerin evlilik kalitelerinin düzenli olarak incelenmesi, zamanımızda aile yapısında ve evliliklerde ulaşılan noktayı betimleme gayreti önemli gözükmektedir (Şendil ve Korkut, 2012). Evlilik kalitesi belirleyicilerine ilişkin yaklaşım, bireyin evliliğinin farklı boyutlarına ilişkin değişkenlerin de evlilik kalitesi ölçümüne dahil edilmesini kapsamaktadır. Çünkü, her evlilik

alanı evlilik kalitesinin ayrıntılarını saptamada büyük katkı sunmaktadır. Evlilik ilişkisinde, eşler arasındaki olumlu etkileşim ve iletişim deneyimleri, şefkat göstergeleri ve yaşadıkları tartışmaları adlandırma şekilleri evlilik kalitesinin de olumlu algılanmasını sağlayacaktır (Hahlweg vd., 1984; Kurt, 2018). Ayrıca birey tarafından evlilik kalitesinin hangi düzeyde olduğu algısı; kültürel yapı, demografik özellikler, sosyo-ekonomik düzey, aile yapısı değişkenlerinden etkilenebildiği de görülmektedir.

Nitekim son yüzyılda daha yüksek eğitim seviyesi, kadınların çalışma hayatına daha çok katılması, evlenme yaşının artması, hane gelirlerinin ve yaşam standartlarının yükselmesi, çocuk sayısının düşmesi gibi birçok etkeninin evlilik kalitesini etkilediği ifade edilebilir. Halen bu etkenlerin evlilik kalitesine olumlu ya da olumsuz nasıl etki ettiğini ortaya koymaya yönelik araştırmalar hız kesmeden devam etmektedir (Amato vd., 2003; Kapucu, 2014; Satılmışoğlu, 2020). Mesela, South ve Lloyd 'da (1995) araştırmasında cinsiyet, çocuk sayısı, evlenme şekli ve öğrenim durumu gibi etkenlerin evlilik ilişkisi üzerinde etkisinin olduğuna dikkat çekerken, Kamo (1993) ise evli çiftleri bir takım demografik değişkenler açısından irdelediği araştırmasında benzer bulgulara ulaşmış ve eğitim seviyesi düşük olan çiftlerin evliliklerinde problem yaşadıklarını saptamıştır.

Şendil ve Korkut (2012) evli çiftlerin çift uyumunu demografik özellikler açısından incelediği araştırmasında; eşler arasındaki evliliğin kalitesini belirleyen iletişim, sevgi gösterme şekilleri, fikir alışverişi ve beraber vakit geçirme konularında düşük öğrenim düzeyindeki kişilerin daha çok evliliklerinde uyuşmazlık yaşadıklarını dile getirmiştir. Bradbury, Fincham ve Beach (2000:964) ise hem çiftlerin hem de çocukların kişilik yapıları, aile bireylerinin yaşantılarındaki stresin derecesi, hanenin gelir seviyesi, çiftlerin birbiri ile uyumu gibi etkenlerin bireylerin ilişki memnuniyetini ve evlilik kalitelerini anlamlı şekilde etkilediğini ortaya koymuştur.

Tüm bu araştırma sonuçları; ülkemizde ve ülke dışında evlilik ilişkisi ve evlilik kalitesi üzerine yapılmış çalışmaların çok eski yıllara uzandığını (Amato ve Booth, 1995; Fıfıloğlu ve Demir, 2000; Fox, 1975; Heaton, 2002) ve bu konunun sürekli popülerliğini koruduğunu göstermektedir (Civan, 2011; Erbek vd., 2005; Gürel, 2016; Keleş, 2018). Evlilik kalitesi ile ilgili yapılmış çalışmaların incelediği konular değerlendirildiğinde ise demografik özelliklerin evlilik kalitesi ile ilişkisinin oldukça dikkat çektiği ancak demografik değişkenler ile ilgili yapılan çalışmaların birçoğunda evlilik kalitesi ölçeği yerine farklı eşler arası uyum, çift doyumu, evlilik yaşamı (Kapucu, 2014; Kodan, 2013; Özbeklik, 2006) gibi ölçeklerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Evlilik kalitesi ile demografik özelliklerin ilişkisini Evlilik Kalitesi Ölçeği kullanılarak tespit etmeye çalışan yerli araştırmaların oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmüştür (Gürel, 2016; Yarimoğlu, 2018).

Bütün bu ifade edilenler ışığında bu çalışmada bireylerin evlilik kalitesi düzeyleri ile ilişkisinin olduğu düşünülen sosyo-demografik özellikler olan cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, meslek, evlilik türü ve süresi, çocuk sayısı, hane geliri, evlilik türü, aile türü, anne-baba aile durumu, eşin öğrenim durumu, mesleği ve anne-baba aile durumu değişkenleri ele alınarak incelenmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma nicel araştırma yöntemleri kapsamında bilinen tarama modeli kullanılarak tasarlanmıştır. Tarama modelini Karasar (2002) şöyle ifade etmektedir: “Geçmişte var olan ya da halen var olan bir durumun olduğu şeklinde betimlenmesine ve tanıtilmesine imkân tanıyan bir araştırma yaklaşımıdır.” Bundan dolayı araştırmada bireylerin evliliklerinde var olan durumu kendi öznel düşünceleri doğrultusunda belirterek evlilik kalitelerinin betimlenmesi sağlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Konya iline bağlı, Meram, Karatay ve Selçuklu ilçelerinde yaşayan 18 yaş üstü, evli bireyler oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise, farklı sosyo-demografik özelliklere sahip olan 700 adet katılımcı sayısı için etik kuruldan izin alındı; Covid 19 pandemi sebebiyle ancak 450 kişiye ulaşıp ve anket uygulanmıştır, 13 anket tutarsız, hatalı ve eksik cevaplar nedeniyle geçersiz sayılmıştır. Araştırmaya katılan 437 kişinin anket verileri ise SPSS istatistiksel analiz işlemlerine tabi tutulmuştur. Kota ve basit rastgele örneklem metodu kullanılarak belirlenen araştırma grubunda bireylerin evli olması veya öncesinde bir evlilik geçirmiş olması ile gönüllülük esaslı göz önünde bulundurulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırmada veri toplama aracı olarak yüz yüze anket formu ve Google formlar kullanılmıştır. Araştırmacı anket uygulanmasının tüm aşamalarında bulunmuştur. Araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Bunlar; sosyo- demografik özelliklerinin belirlenmesi için Kişisel Bilgi Formu ve Evlilik Kalitesi Ölçeği (EKÖ)’dir:

Evlilik Kalitesi Ölçeği (EKÖ): EKÖ, Hahlweg (1979; 1996) tarafından geliştirilmiştir (Akt: Kurt, 2018). Ölçeğin İngilizce sürümü Hahlweg, Schindler, Revenstorff ve Brengelmann (1984) tarafından evlilik kalitesini ölçmek için oluşturulmuştur. Ölçeğin Türkçe’ye çevrilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri ise Kurt (2018) tarafından yapılmıştır. Orjinali 30 maddeden oluşan ölçeği yapı geçerliliği kapsamında her bir faktöründen birer madde çıkarılmıştır. 27 madde ve üç alt boyuttan oluşan ölçekte; 1. Çok nadir, 2. Bazen, 3. Sık sık ve 4. Genellikle şeklinde 4’lü Likert tipi bir puanlandırma yapılmıştır. Ölçeğin alt boyutları; tartışma, şefkat ve birliktelik/iletişim şeklindedir. Ölçeğe ait Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı toplam puan için .95; alt ölçekler için tartışma .93, şefkat .91 ve birliktelik/iletişim.88’dir.

Şefkat: 3., 4., 5., 12., 13., 20., 24. maddelerden,

Birliktelik/İletişim: 7., 9., 10., 11., 14., 16., 17., 22., 25. maddelerden,

Tartışma: 1., 2., 6., 8., 15., 18., 19., 21., 23. maddelerden oluşmaktadır.

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 30, en yüksek puan 120’dir. 54 ve altında alınan puanlar düşük evlilik kalitesini, 54 üstünde alınan puanlar yüksek evlilik kalitesini işaret etmektedir. Toplam puan elde edilirken “tartışma” alt ölçeği tersten puanlanmaktadır. Bu araştırmada çalışma grubunun özel durumlarından dolayı Evlilik Kalitesi Ölçeği (EKÖ)’nde yer alan; “Ön sevişme sırasında beni okşar ve ben bundan zevk alırım” ve “Cinsel isteklerinden bana bahseder” maddeleri kullanılmamıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Çalışmaya katılan bireyler hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak amacıyla gerekli cinsiyet, yaş, evlilik yılı ve evlenme şekli gibi bilgilerin yer aldığı araştırmacı tarafından hazırlanan formdur. Araştırmacı tarafından oluşturulan bu form, araştırmaya katılan katılımcıların yaşları, öğrenim durumları, kaç yıldır evli oldukları, evlenme biçimleri gibi onların ve eşlerinin demografik, sosyal ve evlilik durumlarını tanımlayıcı soruları kapsamaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmaya katılım sağlayan bireylere uygulanan anketlerden elde edilen veriler IBM SPSS sürüm 25 paket programı ile çözümlenmiştir. Araştırmada, verilerin frekans ve yüzde dağılımları ile aritmetik ortalama ve standart sapmalarını içeren tanımlayıcı istatistik analizler ile normallik analiz sonuçlarına göre yorumlayıcı istatistik analizler yapılmıştır.

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenmesine yönelik olarak yapılan Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonuçları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırma verilerinin normallik analizi sonuçları

Evlilik Kalitesi Ölçeği	Kolmogorov-Smirnov		
	İstatistik	df	p
Şefkat	0.090	437	0.000
Birliktelik İletişim	0.087	437	0.000
Tartışma	0.152	437	0.000

Tablo 1’de yer alan normallik analizi sonuçlarına göre, katılımcılara uygulanan ölçekten elde edilen verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Bu doğrultuda, araştırmada bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki istatistiksel ilişkilerin belirlenmesi için non-parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. İki değişkenli analizler (cinsiyet ve kaçınıcı evlilik olduğu) için Mann Whitney-U testi ve üç ve daha fazla değişkenli (yaş, öğrenim durumu, meslek, hane geliri, evlilik süresi, çocuk sayısı, aile türü, anne-baba aile durumu) analizler için Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığın yönünü belirlemek için ise grupların ikili kombinasyonlarına Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. İstatistiksel analizlerde %95 ($p < 0.05$) anlamlılık düzeyi göz önünde bulundurulmuştur.

BULGULAR

Araştırmaya katılan bireylerin ve eşlerinin sosyo-demografik açıdan tanımlayıcı özellikleri, frekans ve yüzde dağılımları üzerinden incelenmiş ve Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri

Cinsiyet	Evlilik süresi				
	n	%	n	%	
Kadın	218	49.9	1-5 yıl	107	24.5
Erkek	219	50.1	6-10 yıl	46	10.5
			11-15 yıl	72	16.5
			16-20 yıl	69	15.8
			21 yıl ve üzeri	137	31.4
Yaş	Çocuk sayısı				
20-25 yaş	50	11.4	Yok	68	15.6
26-35 yaş	108	24.7	1	77	17.6
36-45 yaş	160	36.6	2	194	44.4
46-55 yaş	96	22.0	3	74	16.9
56 yaş ve üzeri	23	5.3	4 ve üzeri	24	5.5
Öğrenim durumu	Aile türü				
Okur-yazar değil	4	0.9	Çekirdek aile	358	81.9
İlkokul	38	8.7	Geniş aile	72	16.5
Ortaokul	22	5.0	Boşanmış	7	1.6
Lise	100	22.9			
Üniversite	244	55.8			
Lisansüstü	29	6.6			
Meslek	Eşinizin öğrenim durumu				
Ev hanımı	79	18.1	Okur-yazar değil	7	1.6
Memur	256	58.6	İlkokul	39	8.9
Emekli	20	4.6	Ortaokul	30	6.9
İşçi	13	3.0	Lise	110	25.2
Serbest meslek	18	4.1	Üniversite-Lisansüstü	251	57.4
Özel sektör	42	9.6			
Çalışmıyor	9	2.1			
Hane geliri	Eşinizin mesleği				
2.000 - 2.900 TL	41	9.4	Ev hanımı	10	2.3
3.000 - 5.000 TL	121	27.7	Memur	170	38.9
6.000 - 9.000 TL	137	31.4	Emekli	23	5.3
10.000 - 12.000 TL	78	17.8	İşçi	14	3.2
13.000 TL ve üzeri	60	13.7	Serbest meslek	42	9.6
			Özel sektör	74	16.9
			Çalışmıyor	102	23.3
			Öğrenci	2	0.5
Evlilik türü	Kendi anne babanızın aile durumu				
Görücü usulü	191	43.7	Evli	406	92.9
Flört	230	52.6	Boşanmış	11	2.5
Vesile	5	1.1	Baba vefat	8	1.8
Tanışarak	6	1.4	Anne vefat	4	0.9
Bekar	5	1.1	Anne-baba vefat	8	1.8
Kaçıncı evliliğiniz	Eşinizin anne-baba aile durumu				
İlk	421	96.3	Evli	406	92.9
İkinci	16	3.7	Boşanmış	12	2.7
Toplam	437	100.0	Baba vefat	5	1.1
			Anne vefat	4	0.9
			Anne-baba vefat	8	1.8
			Toplam	435	99.5

Tablo 2'deki verilere göre, araştırmaya katılan bireylerin %49.9'u kadın ve %50.1'i erkektir. Katılımcıların yoğunlukta olduğu gruplara ait diğer tanımlayıcı sosyo-demografik özellikleri şöyledir: Bireylerin %36.6'sının 36-45 yaşında, %55.8'inin üniversite düzeyinde eğitimlerinin olduğu ve %58.6'sının memur, %31.4'ünün gelir düzeyinin 6000-9000TL arasında olduğu, %52.6'sının flört usulü ile evlilik yaptığı, %31.4'ünün 21 yıl ve üzeri evlilik süresinin olduğu, %81.9'unun çekirdek aile yapısında olduğu, %44.4'ünün iki çocuğunun olduğu, %96.3'ünün ilk evliliklerini yapmış oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların eşlerinin %57.4'ünün üniversite veya lisansüstü düzeyinde öğrenim durumunun olduğu, %38.9'unun ise memur olduğu belirlenmiştir. Hem katılımcıların hem de eşlerinin %92.9'unun anne-babalarının evli olduğu saptanmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde katılımcı bireylerin Evlilik Kalitesi Ölçeğinde en yüksek ortalama puanları tartışma alt boyutunda yer alan sorulara verdikleri (3.31 ± 0.898) belirlenmiştir. Bunu sırasıyla, birliktelik/iletişim (2.89 ± 1.055) ve şefkat (2.86 ± 1.056) alt boyutları takip etmektedir. Buna göre araştırmaya katılan bireylerin evlilik kalitelerini genel olarak yüksek düzeyde nitelendirdikleri söylenebilir. Ayrıca bu bulgulara göre, bireylerin evlilik kalitelerinde birtakım sorunlar olduğu, ancak bu sorunların en az yansıdığı boyutun tartışma boyutu olduğu ifade edilebilir (tartışma boyutu ters puanlanmıştır, çalışmanın bundan sonraki kısımlarında bu durum göz önünde bulundurulmuştur).

Tablo 3. Katılımcıların evlilik kalitesi ölçeği ve alt boyutları puanları

Ölçek İfadesi	$\bar{x} \pm ss$
3. Beni fiziksel olarak çekici bulduğunuz farkındayım.	3.06 ± 0.984
4. Yalnız olduğumuzda mutlu hissettiğini söyler.	2.72 ± 1.105
5. Uyumaya gitmeden önce birbirimizi öperiz ve birbirimize sarılırız.	2.62 ± 1.126
12. Beni nazikçe kucaklar ve ben de bunu çok hoş bulurum	2.85 ± 1.109
13. Bana görünüşümle ilgili samimi iltifatlarda bulunur.	2.84 ± 1.044
20. Bana sarılır.	2.88 ± 1.042
24. Bana sevgiyle dokunur.	3.10 ± 0.982
Şefkat alt boyutu	2.86 ± 1.056
7. Bana duygularını ve düşüncelerini içtenlikle söylediğini düşünüyorum.	3.08 ± 1.031
9. Geleceğe dair beraber planlar yaparız.	3.13 ± 0.999
10. Bana işine dair şeyler anlattığında, benim fikirlerimi duymayı sever.	2.89 ± 1.072
11. Hafta sonuna dair beraber plan yaparız.	3.09 ± 1.037
14. Benim ihtiyaçlarım ve dileklerim konusunda dikkatlidir ve buna göre davranır.	3.03 ± 1.025
16. Bana açıkça hatalı davrandığında özür diler.	2.52 ± 1.152
17. Genellikle geceleri en az yarım saat konuşuruz.	2.55 ± 1.080
22. Akşam günümün nasıl geçtiği ile ilgili konuşuruz.	2.73 ± 1.063
25. Bana beni sevdiğini söyler.	2.96 ± 1.033

Tablo 3 (Devam). Katılımcıların evlilik kalitesi ölçeği ve alt boyutları puanları

Ölçek İfadesi	$\bar{x} \pm ss$
Birliktelik/iletişim alt boyutu	2.89 ± 1.055
1. Geçmişte yaptığım hatalardan dolayı beni suçlar.	3.37 ± 0.826
2. Bence eşim benim kişisel özgürlüğümü kısıtlıyor.	3.42 ± 0.889
6. Hiçbir şey olmadan sadece inadına tartışır.	3.40 ± 0.847
8. Tartıştığımızda beni hakaret yağmuruna tutar.	3.48 ± 0.839
15. Beni iğneleyici bir şekilde eleştirir.	3.37 ± 0.898
18. Tartıştığımız zamanlarda tartışmayı bitiremeyiz.	3.40 ± 0.884
19. Bir şeyler yanlış gittiğinde o beni suçlar.	3.13 ± 1.000
21. Tartışma sırasında bana bağırır.	3.16 ± 0.985
23. Tartıştığımızda benim görüşlerimin tam zıttını savunur.	3.11 ± 0.914
Tartışma alt boyutu	3.31 ± 0.898
Ölçek geneli	3.03 ± 0.999

Bireylerin evlilik kalitesi düzeylerinin sosyo-demografik özelliklere göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis-H testi sonucunda araştırma bulgularına ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, evlilik kalitesi ölçeğinin alt boyutlarının katılımcının sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşp farklılaşmadığını gösteren bulgular Tablo 4’te sunulurken, EKÖ alt boyutlarının katılımcının aile yapısı, eşinin aile yapısı ve demografik özelliklerine göre farklılaşma durumunu gösteren bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 4. Evlilik kalitesi ölçeğinin demografik değişkenlere göre farklılaşma analizi

	Alt Boyut	U veya $\bar{x} \pm ss$.	z veya H	p
Cinsiyet	Şefkat	23736.000	-0.102	0.918
	Birliktelik/iletişim	21408.000	-1.868	0.062
	Tartışma	21135.000	-2.079	0.038*
Yaş	Şefkat	20.08±5.18	31.769	0.000*
	Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	30.184	0.000*
	Tartışma	29.82±5.71	9.495	0.050*
Öğrenim durumu	Şefkat	20.08±5.18	2.847	0.724
	Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	5.204	0.391
	Tartışma	29.82±5.71	9.485	0.091
Meslek	Şefkat	20.08±5.18	5.812	0.445
	Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	7.398	0.286
	Tartışma	29.82±5.71	11.954	0.063

Tablo 4 (Devam). Evlilik kalitesi ölçeğinin demografik değişkenlere göre farklılaşma analizi

	Alt Boyut	U veya $\bar{x} \pm ss.$	z veya H	p
Hane geliri	Şefkat	20.08±5.18	8.766	0.067
	Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	15.043	0.005*
	Tartışma	29.82±5.71	5.433	0.246
Evlilik türü	Şefkat	20.08±5.18	10.708	0.030*
	Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	14.226	0.007*
	Tartışma	29.82±5.71	5.281	0.260
Evlilik süresi	Şefkat	20.08±5.18	23.126	0.000*
	Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	19.074	0.001*
	Tartışma	29.82±5.71	14.797	0.005*
Çocuk sayısı	Şefkat	20.08±5.18	16.346	0.003*
	Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	22.540	0.000*
	Tartışma	29.82±5.71	5.831	0.212

*($p < 0.05$ ya da %95 anlamlılık düzeyini temsil etmektedir).

Tablo 4'te yer alan analiz sonuçları incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin evlilik kalitesi düzeylerinin cinsiyet, yaş değişkeni, hane geliri, evlilik türü, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı ($p < 0.05$) görülmektedir. Bu farklılaşmaların EKÖ hangi alt boyutunda olduğu incelendiğinde ise; tartışma alt boyutunun cinsiyete göre, bütün alt boyutların yaş ve evlilik süresine göre, birliktelik/iletişim alt boyutunun hane gelirine göre, şefkat ve birliktelik/iletişim alt boyutlarının evlilik türü ve çocuk sayısına göre anlamlı şekilde farklılaştığı ($p < 0.05$) belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada katılımcıların evlilik kalitesi ölçeğinde farklılaşmanın görüldüğü değişkenlerde hangi grupların puan ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre; erkeklerin kadınlara göre daha yüksek tartışma boyutu ortalama puanına sahip olduğu, 20-45 yaş arasında bulunan daha genç grubun 45-55 ve 55 ve üzeri gruptakilere göre puan ortalamalarının daha yüksek olduğu, hane geliri daha yüksek olan bireylerin birliktelik/iletişim algılarının düşük olanlara göre daha yüksek olduğu, flört ile evlenen bireylerin hem şefkat hem de birliktelik/iletişim alt boyutu ortalama puanlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu, evlilik süresi 1-10 yıl arasında olanların şefkat ve birliktelik/iletişim alt boyutu puan ortalamaları daha yüksekken 11-15 yıl arası evlilik süresi olanların tartışma alt boyutu puan ortalamasının daha yüksek olduğu, çocuk sayısının arttıkça şefkat ve birliktelik/iletişim boyutlarındaki ortalama puanlarının düştüğü ortaya çıkmıştır.

Tablo 5. Evlilik kalitesi ölçeğinin aile yapısı, aile durumu ve eşin demografik değişkenlerine göre farklılaşma analizi

	Alt Boyut	U veya $\bar{x} \pm ss.$	z veya H	p	
Kaçıncı Olduğu	Evlilik	Şefkat	3197.000	-0.346	0.730
		Birliktelik/iletişim	3261.500	-0.215	0.830
		Tartışma	2705.500	-1.340	0.180
Aile Türü		Şefkat	20.08±5.18	1.342	0.511
		Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	1.070	0.586
		Tartışma	29.82±5.71	12.809	0.002*
Eşin Durumu	Öğrenim	Şefkat	20.08±5.18	18.072	0.001*
		Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	19.099	0.001*
		Tartışma	29.82±5.71	6.729	0.151
Eşin Mesleği		Şefkat	20.08±5.18	19.180	0.008*
		Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	13.421	0.062
		Tartışma	29.82±5.71	14.780	0.039*
Anne-Baba Durumu	Aile	Şefkat	20.08±5.18	9.248	0.055
		Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	9.642	0.047*
		Tartışma	29.82±5.71	4.354	0.360
Eşin Anne -Baba Durumu	Aile	Şefkat	20.08±5.18	7.679	0.104
		Birliktelik/iletişim	25.97±6.66	8.461	0.076
		Tartışma	29.82±5.71	2.418	0.659

*($p < 0.05$ ya da %95 anlamlılık düzeyini temsil etmektedir).

Tablo 5'te yer alan analiz sonuçları incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin evlilik kalitesi düzeylerinin aile türü, eşin öğrenim durumu, eşin mesleği ve katılımcının anne-baba durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı ($p < 0.05$) görülmektedir. Bu farklılaşmaların evlilik kalitesi ölçeği hangi alt boyutunda olduğu incelendiğinde ise; tartışma alt boyutunun aile türüne göre, şefkat ve birliktelik/iletişim alt boyutunun eşin öğrenim durumuna göre, şefkat ve tartışma alt boyutlarının eşin mesleğine göre, birliktelik/iletişim alt boyutunun anne-babanın aile durumuna göre farklılaştığı belirlenmiştir ($p < 0.05$). Ayrıca çalışmada katılımcıların evlilik kalitesi ölçeğinde farklılaşmanın görüldüğü değişkenlerde hangi grupların puan ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre; geniş ailede yaşayan bireylerin tartışma puan ortalamalarının diğer gruplarla kıyasla en yüksek olduğu, bireylerin eşlerinin öğrenim düzeyi üniversite -lisansüstü olanların şefkat ve birliktelik/iletişim alt boyutları ortalama puanlarının anlamlı şekilde yüksek olduğu, eşi ev hanımı veya özel sektörde çalışanların şefkat ve tartışma boyutu ortalama puanlarının daha yüksek olduğu, anne-babası evli olanların birliktelik/iletişim alt boyutu ortalama puanlarının anne-babası boşanmış olanlara göre anlamlı şekilde farklılaştığı ($p < 0.05$), daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, bireylerin EKÖ’de yer alan sorulardan en yüksek ortalama puanları tartışma alt boyutunda elde ettikleri ve bu boyutta en yüksek evlilik kalitesi düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. Puan ortalaması açısından tartışma alt boyutunu birliktelik/iletişim ve şefkat alt boyutlarının takip ettiği ve bu boyutlarda da bireylerin evlilik kalite düzeylerini yüksek değerlendirdikleri belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre, bireylerin evlilik kalitelerinin yüksek düzeyde olduğu ancak, evliliklerinde birtakım sorunlar da yaşayabildikleri belirlenmiştir. Sosyo-demografik özellikler açısından evlilik kalitesi alt boyutlarında bir farklılaşmanın olup olmadığı belirlenmiş ve bireylerin evlilik kalitesi düzeylerinin öğrenim durumu, meslekleri, kaçınıcı evliliklerini yaptıkları ve eşlerinin anne-babasının aile durumuna göre, hiçbir alt boyutta anlamlı şekilde anlamlı farklılaşmadığı ($p>0,05$) sonucuna ulaşılmıştır (Tablo5). Bireylerin evlilik kalitesi düzeylerinin cinsiyete, yaşa, hane gelirine, evlilik türüne, evlilik süresine, çocuk sayısına, aile türüne, eşlerinin öğrenim durumuna, eşlerinin mesleklerine ve anne-baba aile durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı ($p<0,05$) tespit edilmiştir.

Araştırmada evlilik kalitesi ölçeğinin tartışma alt boyutunda erkeklerin puanlarının kadınlara göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yüksek olduğu, erkeklerin kadınlara göre evlilik kalitelerini tartışma alt boyutunda daha yüksek değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde cinsiyetin evlilik kalitesinde belirleyici olduğunu ifade eden araştırmaların yanında, aksini iddia eden çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Keleş (2018) çalışmasında, evlilik kalitesi ile cinsiyetin arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla yapılan analizler sonucunda, evlilik kalitesi alt boyutu olan evlilikte doyumun cinsiyete göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini tespit edilmiştir. Ortalamalarına bakıldığında, tespit edilen farkın erkekler lehine geliştiği görülmüştür. Diğer bir ifadeyle erkek bireylerin evlilik kalitesi doyum boyutunda daha yüksek düzeydedir. Bu konuya ilişkin yapılan çalışmalardan Heaton (2002) ise, kadınların bildirdiği evlilik kalitesinin erkeklere göre daha düşük olduğunu vurgulamaktadır. Alpay (2009) da yakın ilişkileri konu aldığı çalışmasında benzer sonuçlar elde etmiştir. Kapucı (2014) erkeklerin evlilik kalitesini kadınlara oranla daha yüksek olduğunu saptamıştır. Çetinkaya (2022) ise evlilik kalitesi tartışma ve şefkat alt boyutunda kadınlar lehine farklılaşma tespit ederken Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002) evlilik uyumunda benzer sonuçlar bildirmiştir. Bu sonuçların tümü evlilik yaşantısıyla ilgili toplumumuzda kadına biçilen rol ve yükümlülüklerin, erkeğin rol ve yükümlülüklerine göre daha ağır ve daha yoğun olmasından kaynaklandığı ifade edilmektedir. Kadın bunlarla birlikte yaşama noktasında erkeğe kıyasla daha çok zorlanmakta ve evlilikten alabileceği doyum da bu durumda düşebilmektedir. Sonuçta kadınların evliliğe dair sorumluluğu, yükü ve beklentilerinin erkeğinkinden daha yoğun olduğu ve bu sorumluluk-beklenti ikileminde zorlanan kadınların evlilik kalitesinin, erkeklere oranla daha düşük olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin yaşının, evlilik kalitesinin tüm alt boyutları ile ilişkili olduğu ve daha genç yaşlardaki katılımcıların evlilik kalitesi düzeylerini anlamlı şekilde farklılaştığı ($p<0,05$) belirlenmiştir (Tablo4). Bu sonuca göre, bireylerin yaşlarının evlilik kalitesi üzerinde belirleyici etkilerinin bulunduğu, şefkat ve birliktelik/iletişim boyutlarında daha küçük yaşlardaki bireylerin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu ve 36-45 yaş grubundaki bireylerin 46-55 yaş grubundaki bireylere göre daha az tartışmacı olduğu

belirlenmiştir. Kapucı (2014), çalışmasında evlilik kalitesi bağlılık alt faktörü ile yaş arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiş ve 25-34 yaşlarındaki katılımcıların evliliklerinde bağlılık ortalamasının en yüksek ikinci grupta olduğunu belirtmiştir. Çetinkaya (2022) ise 25-34 yaşlarındaki bireylerin lehine şefkat ve birliktelik/iletişim boyutlarının anlamlı şekilde farklılaştığını bildirmiştir. Ancak bunun yanında literatürde ileri yaşlarda yapılan evliliklerde evlilik kalitesinin daha yüksek seyrettiği ifade edilmiştir (Heaton, 2002). Kodan (2013) ve Satılmışoğlu (2020) evli bireylerin evlilik kalitesinin yaş gruplarına göre farklılaştığını bildirmiştir. Yarımoğlu (2018) ise çalışmasında, katılımcıların yaşları, evlilik kalitesi arasında anlamlı bir korelasyon olmadığını saptayarak farklı bir sonuç bildirmiştir.

Araştırmada hane gelirinin bireylerin evlilik kalitesi birliktelik/iletişim alt boyutu ile anlamlı ilişkisinin olduğu ve hane geliri daha yüksek olan bireylerin evlilik kalitesinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Keleş (2018) çalışmasında, evlilik kalitesi ile çalışma durumu arasındaki ilişki de incelemiştir. Evlilik kalitesinin alt boyutu olan görüş birliği-uzlaşmanın çalışan bireyler lehine farklılaştığı belirlenmiştir. Gürel (2016), çalışmasında ekonomik faktörlerin evliliğe olan etkilerini araştırmış ve bireyin bir işte çalışma durumunun evlilik kalitesi üzerinde belirleyici etkilerinin olduğunu ve çalışan çiftlerin çalışmayan çiftlere göre evlilik kalitesi puanları anlamlı şekilde farklılaştığını belirtmektedir. Terry ve Kottman (1995)'a göre de eşlerin meslek sahibi olmaları, aileye gelir sağlamaları ve karşılıklı olarak ev bütçesine katkı vermeleri evlilik kalitesini arttırmaktadır. Bradbury vd., (2000) ise düşük gelirin bireylerin evliliklerinde daha çok sorun ve çatışmaya neden olduğunu iddia etmiştir. Şendil ve Korkut (2012) tarafından yapılan çalışmada da ekonomik zorluğun evlilik yaşantısını olumsuz etkilediği, iyi ekonomik düzeydeki evliliklerin, düşük düzeydeki evliliklere göre çift uyumu ve evlilik kalitesi açısından daha iyi durumda olduğu belirtilmiştir. Çetinkaya (2022) ekonomik durumu yüksek ve orta olan bireylerin düşük olanlara göre evlilik kalitesi alt boyutlarında farklılaşma olduğunu tespit etmiştir. Bahse konu çalışmalarda elde edilen bulgunun temelinde, öncelikle eve sağlanan ekonomik girdilerin yeterli olmasının evlilikteki mutluluğu ve evlilik birlikteliğindeki uyumu artırdığı ileri sürülmektedir (Conger vd., 1990; Helms vd., 2014). Bununla birlikte çalışan bireylerin eşinin görüşlerini (mesleki kararlar, temel kararların alınması) değerlendirmede ve tartışmada daha geniş bir bakış açısıyla durumlara yaklaşması ve uzlaşma yoluna gidebilmesinin etkili olduğu değerlendirilmektedir. Bu anlamda ev hane gelirinin düşük olmasının neden olduğu zorlukların ve stresin evlilik kalitesini olumsuz olarak etkilemesi beklenen bir sonuç olduğu görülmektedir.

Araştırmada evlilik biçimine göre yapılan kalite değerlendirmeleri sonucunda; flört ile evlenen bireylerin şefkat ve birliktelik/iletişim boyutunda görücü usulü ile evlenenlere göre daha yüksek evlilik kalitesi bildirdikleri belirlenmiştir ($p<0,05$). Anlaşarak evlenen bireylerin birbirlerini tanıma ve bir şeyler paylaşma konusunda daha çok fırsatlarının olması evliliklerinde iletişim, etkileşim ve birliktelik alanlarını çoğaltmakta ve bunun da evlilik kalitesini artırdığı düşünülmektedir. Şendil ve Korkut (2012) çalışmasında anlaşarak evlenenlerin görücü usulü ile evlenenlere göre daha fazla çift tatmini ve birlikteliği yaşadığını ifade etmiştir. Çimen (2007) de araştırmasında ilişki doyumu açısından anlaşarak evlenenler lehine bir sonuç tespit etmiştir. Bunun yanında evlilik biçimi ile kalitesi arasında anlamlı bir ilişki bulamayan araştırmalar da vardır (Kapucı, 2014; Satılmışoğlu, 2020).

Araştırmada evlilik süresi ile evlilik kalitesi tüm alt boyutlarında anlamlı farklılaşma olduğu belirlenmiş ve bireylerin evlilik süresi arttıkça daha düşük evlilik kalitesi bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yarimoğlu (2018) araştırmasında, bireylerin evlilikte geçirdikleri süre ile evlilik kalitesi arasında ise anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulmuştur. Çetinkaya (2022) 0-5 yıldır evli olan katılımcılar lehine şefkat ve birliktelik/iletişim boyutlarının anlamlı şekilde farklılaştığını saptamıştır. Umberson vd., (2005) araştırmalarında evlilik süresinin arttıkça çiftlerin daha sıkılgan oldukları, evlilik kalitelerinin, mutluluk ve uyumlarının azaldığını belirtmiştir. Canel (2007) de evliliğin ilk senelerinin eş ile kurulan iletişim, romantizm ve ilişki mutluluğu yönünden en yoğun geçen dönem olduğunu bildirmiştir. Araştırmada katılımcının öğrenim durumu ve mesleği ile evlilik kalitesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. Kapucı (2014) evlilik kalitesini demografik değişkenler açısından incelediği araştırmasında benzer sonuçlar elde etmiştir. Evlilik kalitesi şefkat ve tartışma alt boyutları ile eşin meslek durumu anlamlı şekilde farklılaşmıştır. Ayrıca katılımcıların eşlerinin öğrenim düzeyinin arttıkça şefkat ve birliktelik/iletişim alt boyutlarında daha yüksek evlilik kalitesi bildirdikleri belirlenmiştir. Heaton (2002) araştırmasında, eğitimin evlilik kalitesi üzerindeki etkisinin olduğu bildirilmiştir. Kamo (1993) da eğitim seviyesi düşük olan bireylerin evliliklerinde daha çok sorun yaşayabildiklerini ifade etmiştir. Yarimoğlu (2018) katılımcıların ve eşlerinin eğitim seviyesi ile evlilik kalitesi arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon olduğu saptanmıştır. Satılmışoğlu (2020) çalışmasında evli bireylerin evlilik kalitesinin bireyin çalışma durumu ve öğrenim durumu ile farklılaşırken, eşinin öğrenim durumu ve çalışma durumuna göre farklılaşmadığını belirtmiştir. Aynı çalışmada araştırmacı lisansüstü öğrenime sahip olan bireylerin daha yüksek evlilik kalitesi bildirdiği tespit edilmiştir. Araştırmada çocuk sayısının arttıkça katılımcıların şefkat ve birliktelik/iletişim boyutlarındaki ortalama puanlarının düşmeye başladığı belirlenmiştir. Evlilikte yaşanan sorunların çocukları etkilediği kadar, çocuğun neden olduğu sorunlar da evlilik ilişkilerini etkilediği (Grych ve Fincham, 1990) gözlenmektedir. Bunun yanında çiftlerin birbirlerine ayıracakları vaktin azalmasına bağlı olarak evlilik kalitelerinde de düşüş yaşanabilir. Çocuk sayısındaki artışla genel evlilik kalitesinde azalma olduğunu gösteren başka araştırmalarda vardır. Şendil ve Korkut (2012) çocuk sayısı ile çift uyumu, tatmini, birlikteliği ve duygulanım ifadesi arasında negatif yönde korelasyonlar olduğunu ifade etmiştir. Wendorf vd., (2011) ise Birleşik Devletler, Birleşik Krallık ve Türkiye araştırma grubu üzerinde, çocuk sayısına göre evlilik ilişkisi üzerine kıyaslamalar yaptığı araştırmasında, üç farklı kültür için de çocuk sayısının evlilik doyumunu düşürdüğünü saptamıştır. Kapucı (2014) ise araştırmasında hiç çocuğu olmayanlarda Evlilik Kalitesi puanını 116.08, 4 ve üzeri çocuğu olanlarda 109,38 olarak belirlemiştir.

Araştırmada aile türüne göre evlilik kalitesi ölçeği şefkat ve birliktelik/ iletişim boyutlarında anlamlı farklılık görülmezken, tartışma alt boyutunda geniş ailede yaşayan bireylerin tartışma puan ortalamalarının anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlemiştir. Araştırmaya katılan bireylerin geleneksel aile yapısından gelmesi, geniş ailelerde tartışma ve sorunlarla daha rahat başa çıkabilme mekanizmalarının ve sosyal desteğin bulunması bu sonucu açıklayabilmektedir. Kapucı (2014) evlilik kalitesi doyum, bağlılık ve genel evlilik kalitesi toplam puanının aile türüne göre anlamlı farklılaştığını ve bu farklılaşmanın çekirdek aile lehine olduğunu belirlemiştir. Demiray (2006) ise araştırmasında aile türü ile evlilik uyumu arasında

herhangi bir ilişki saptayamamıştır. Bu sonuçların araştırma bulgumuzla uyumlu olmaması örneklem farklılığından ve büyüklüğünden kaynaklı olabilir. Sonuçların genellenebilirliğini artırabilmek için yeni araştırmaların yapılması tavsiye edilmektedir.

Araştırmada anne-baba aile durumuna göre evlilik kalitesi birliktelik/iletişim alt boyutunda anlamlı farklılaşma belirlenmiştir. En yüksek puan ortalamasına anne-babası evli olanlar sahipken ikinci sırada babası sağ olan katılımcılar, üçüncü sırada ise annesi sağ olan katılımcılar takip etmiştir. En düşük puan ortalaması anne-babası boşanmış katılımcılara aittir. Kapucu (2014) annesi sağ olan bireylerin evlilik kalitesi alt faktörlerinden sadece fikir birliğinde anlamlı farklılaşma olduğunu tespit ederken, Çakır (2008) ise annenin sağ olmasıyla evlilik uyumu arasında bir ilişki bulamamış, babası sağ olanların evlilik uyumlarının daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Bulgumuz, ailesinde birlikteliği hissedebilen iletişimi yüksek olan kişilerin evlendiklerinde eşlerine karşı benzer durumları yansıtabileceği, ailesi boşanmış bireylerin problemleri bir aile yaşantısının varlığı kendi evliliklerine de yansıyabileceği öngörüsünü desteklemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kaliteli bir evlilik, o evliliğin ve ailenin işlevselliğinin mühim bir göstergesi olarak ifade edilebilir (Gürel ve Çopur, 2020). Bu çalışma, Konya ili ile ilgili örnekte evlilik kalitesi hakkında kapsamlı bilgiler içermektedir. Günümüzde artan boşanmalar, uzayan insan ömrü ve çoğalan çekirdek aileler; ailenin profesyonel yardım gereksinimini artırmaktadır. Aile hakkında daha fazla ve kapsamlı bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır; bu kapsamda evlilik kalitesi ile sosyo-demografik özellikler arasındaki ilişki irdelenerek aile profesyonellerine ve ilgili alana katkıda bulunulmuştur. Evlilik başarılı olduğunda, evli kişilerin hayatlarına ve iyilik hallerine önemli bir fayda sağlar. Araştırmada bireylerin evlilik kalitelerinin cinsiyet, yaş, aile türü, gelir, çocuk sayısı, evlilik süresi, evlilik türü, eşin mesleği, eşin öğrenim durumu, anne-babanın aile durumu gibi değişkenlerden etkilendiği bulgusu, bireylerin sosyal, demografik özelliklerinin evlilik kalite düzeyleri üzerinde belirleyici olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmamızın ulaştığı sonuçlar, evlilik konusunda araştırma yapacak, evlilik ile ilgili sosyal çalışmalar ve programlar düzenleyecek, politikalar ve düzenlemeler yapacak kişilere rehberlik yapması açısından önemlidir. Bu nedenle aynı ölçeğin farklı örneklem gruplarına uygulanarak farklı değişkenlerin test edilmesi önerilmektedir. Bu noktada araştırma konumuz ile ilgili yapılacak yeni çalışma bulgularının aileler, toplumsal ve sosyal açıdan koruyucu ve engelleyici müdahalelere duyulan gereksinimler için önemli olduğu düşünülmektedir.

Çıkar çatışması beyanı

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür

Bu çalışmada emeği geçen tüm katılımcılara ve çalışmamızı destekleyenlere teşekkürü gönül borcu biliriz.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, Konya ilindeki; Selçuklu, Karatay ve Meram ilçelerinde ikamet eden 18 yaş üstü bireylerle sınırlandırılarak yapılmıştır. Bu çalışma katılımcıların verdikleri cevaplarla sınırlı bir çalışma ayrıca Covid 19 pandemi sebebiyle katılımcı sayısı istenilen düzeye ulaşamamıştır.

Yazar katkıları

Araştırma Fikri/ Kavramı: NÜ
Araştırmanın Tasarımı: NÜ
Denetleme/Danışmanlık: NÜ
Veri Toplama ve/veya İşleme: SÇ
Verilerin Analizi ve/veya yorumu: NÜ, SÇ
Literatür Taraması: SÇ
Makalenin Yazımı: SÇ
Eleştirel İnceleme: NÜ
Kaynaklar ve Fon Sağlama: SÇ
Diğer: SÇ

KAYNAKLAR

- Amato, P. R., Johnson, D. R., Booth, A., & Rogers, S. J. (2003). Continuity and change in marital quality between 1980 and 2000. *Journal of Marriage and Family*, 65(1), 1-22. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2003.00001.x>
- Andrews, F. M., & Withey, S. B. (1976). *Social Indicators of Well-being*. New York: Plenum Press.
- Blood, R.O. (1969). *Marriage* (2nd. Edition). New York: The Free Press.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D., & Beach, S. R. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 964-980. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00964.x>
- Conger, R. D., Elder Jr, G. H., Lorenz, F. O., Conger, K. J., Simons, R. L., Whitbeck, L. B., ... & Melby, J. N. (1990). Linking economic hardship to marital quality and instability. *Journal of Marriage and the Family*, 643-656. <https://doi.org/10.2307/352931>.
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(39), 13-23. <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423931694.pdf>
- Çelik, M., & İnanç, B. Y. (2009). Evlilik doyum ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 247-269. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4382/60137>
- Efklides, A., & Moraitou, D. (2013). *A Positive Psychology Perspective on Quality of Life*. Netherlands: Springer Press.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., & Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18 (1), 39-47. <https://dusunenadamdergisi.org/storage/upload/pdfs/1587721786-en.pdf>

Fışıloğlu, H., & Demir A. (2000). Applicability of the Dyadic Adjustment Scale for measurement of marital quality with Turkish couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16(3), 214-218. <https://doi.org/10.1027/1015-5759.16.3.214>.

Fincham, F.D., & Beach, S.R.H. (2006). Relationship satisfaction (Chapter 31). In Vangelisti, A. L., & Perlman, D. (Eds.). *The Cambridge Handbook of Personal Relationships*. United States of America: Cambridge University Press.

Fox, G. L. (1975). Love match and arranged marriage in a modernizing nation: Mate selection in Ankara, Turkey. *Journal of Marriage and The Family*, 37(1), I 80-193. <https://doi.org/10.2307/351042>

Glenn, N. D. (1998). The course of marital success and failure in five American 10- year marriage cohorts. *Journal of Marriage and The Family*, 60, 569-576. <https://doi.org/10.2307/353529>

Grych, J.H., & Fincham, F.D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitivecontextual framework. *Psychological Bulletin*, 108, 267-290. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.108.2.267>

Gürel, B. & Çopur, Z. (2020). Evlilik Kalitesi Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 30-42. <http://sobild.ankara.edu.tr/index.php/sobild/article/view/1310>

Gürel, B. (2016). Ekonomik faktörlerin evlilik kalitesine etkisi: Bir dyadic model testi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Hahlweg, K., Schindler, L., Revenstorf, D., & Brengelmann, J. C. (1984). The Munich marital therapy study. *Marital Interaction: Analysis and Modification*, 3-26.

Heaton, T. B. (2002). Factors contributing to increasing marital stability in the United States. *Journal of Family Issues*, 23(3), 392-409. <https://doi.org/10.1177/0192513X02023003004>

Helms, H. M., Supple, A. J., Su, J., Rodriguez, Y., Cavanaugh, A. M. & Hengstebeck, N. D. (2014). Economic pressure, cultural adaptation stress, and marital quality among Mexican-origin couples. *Journal of Family Psychology*, 28(1), 77-87. <https://doi.org/10.1037/a0035738>

Johnson, D.R., Amoloza, T. O., & Booth, A. (1992). Stability and developmental change in marital quality: A three-wave panel analysis. *Journal of Marriage and Family*, 54 (3), 582-594.

Kahneman, D., Diener, E., & Schwarz, N. (Eds.). (1999). *Well-being: Foundations of hedonic psychology*. Russell Sage Foundation.

Kamo, Y. (1993). Determinants of marital satisfaction: A comparison of the United States and Japan. *Journal of Social and Personal Relationships*, 52, 551-568. <https://doi.org/10.1177/0265407593104005>

Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Knapp, S. J., & Lott, B. (2010). Forming the central framework for a science of marital quality: An interpretive alternative to marital satisfaction as a proxy for marital quality. *Journal of Family Theory & Review*, 2(4), 316-333. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2589.2010.00064.x>

Kulik, L. (2002). Marital equality and the quality of long-term marriage in later life. *Ageing & Society*, 22(4), 459-481. <https://doi.org/10.1017/S0144686X02008772>

Kurt, İ. E. (2018). Evlilik Kalitesi Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(2), 84-96.

Myers, D. C. (2003). 19 close relationships and quality of life (p. 374). New York, NY: Russell Sage Foundation.

Özbeklik, S. (2006). Womens marital quality and mothering quality: Determinants and interrelations, Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özgülven, İ. E. (2000). Evlilik ve aile terapisi. Ankara: PDREM Yayınları.

Özmete, E. (2010). Aile Yaşam Kalitesi Dinamikleri: Aile İletişimi, Ebeveyn Sorumlulukları, Duygusal, Duygusal Refah, Fiziksel/Materyal Refahın Algılanması. *Journal of International Social Research*, 3(11), 454-465.

Pateraki, E., & Roussi, P. (2012). Marital quality and well-being: The role of gender, marital duration, social support and cultural context. In *A positive psychology perspective on quality of life*, 125-145, Springer, Dordrecht.

Satılmışoğlu, A. (2020) Evlilikte Yetkinlik ile Evlilik Kalitesi ve Uyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa.

South, S. J., & Lloyd, K. M. (1995). Spousal alternatives and marital dissolution. *American Sociological Review*, 60, 21-35. <https://doi.org/10.2307/2096343>

Spanier, G. B. (1979). The measurement of marital quality. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 5(3), 288-300. <https://doi.org/10.1080/00926237908403734>

Stack, S., & Eshleman, J. R. (1998). Marital status and happiness: A 17-nation study. *Journal of Marriage and the Family*, 527-536. <https://doi.org/10.2307/353867>

Şendil, G., & Korkut, Y. (2012). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 28, 15-34.

Terry, J., & Kottman, M. (1995). *Working With Families. Guidance and Counseling In The Elementary and Middle Schools*. Brown ve Benchmark Publisher, 254-281.

Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik Yaşamı Ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.

Tutarel-Kışlak, Ş., & Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5 (2), 1-7. <https://www.acarindex.com/pdfler/4118-3491.pdf>

Umberson, D., Williams, K., Powers, D. A., Liu, H., & Needham, B. (2005). Stress in childhood and adulthood: Effects on marital quality over time. *Journal of Marriage and Family*, 67(5), 1332-1347. 10.1111/j.1741-3737.2005.00220.x

Wendorf, C. A., Lucas, T., Imamoğlu, E. O., Weisfeld, C. C., & Weisfeld, G. E. (2011). Marital satisfaction across three cultures: Does the number of children have an impact after accounting for other marital demographics? *Journal of Cross Cultural Psychology*, 42(3), 340-354. <https://doi.org/10.1177/0022022110362637>